

KANTON SARAJEVO

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade

NASTAVNI PLAN I PROGRAM

OSNOVNA ŠKOLA

Predmet: HISTORIJA/POVIJEST

Sarajevo, avgust 2016. godine

Na osnovu člana 70. Zakona o organizaciji uprave u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, broj 35/5) , u skladu sa čl. 25 i 26. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju („ Službene novine Kantona Sarajevo“ , broj: 10/04, 21/06, 26/08, 31/11, 15/ 13, 1/ 16) i čl. 35. i 36. Zakona o srednjem obrazovanju („Službene novine Kantona Sarajevo“ , br: 23/ 10 i 1/ 16), ministar za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo je imenovao Komisiju za izmjenenu nastavnih programa za osnovnu i srednju školu iz predmeta HISTORIJA/POVIJEST.

Članovi Komisije za osnovnu školu:

Azerina Muminović, prof. historije, Osnova škola „Alija Nametak“ (predsjednik)

Snježana Melunović, prof. historije i latinskog jezika Gimnazija Obala (član)

Aida Zuko, prof. historije, Srednja elektrotehnička škola za energetiku (član)

Senada Jusić, prof historije, Osnovna škola „Umihana Čuvidina“ (član)

Aida Petković, prof. historije, Osnovna škola „Nafija Sarajlić“ (član)

Zijad Šehić, prof. dr historije, Filozofski fakultet, odsjek Historija (član)

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. CILJEVI I ZADACI NASTAVE HISTORIJE	5
3. REVIDIRANI PROGRAM ZA VI RAZRED	8
4. REVIDIRANI PROGRAM ZA VII RAZRED	10
5. REVIDIRANI PROGRAM ZA VIII RAZRED	14
6. REVIDIRANI PROGRAM ZA IX RAZRED	16
7. PROFIL NASTAVNIKA HISTORIJE	20

UVOD

Vođeni velikom istinom da je svijest o historiji jedno od temeljnih obilježja svakog društva, a znanje o prošlosti ključno za razumijevanje sadašnjosti i promišljanje budućnosti, radeći na reviziji postojećeg Programa pojavio se težak zadatak i dilema da li je potrebno bilo šta eliminisati. Neke teme su spojene, neke razdvojene, dok su neke cjeline prebačene u druge razrede u cilju rasterećenja.

Proučavanje prošlosti temelji se na dokazima prikupljenim iz historijskih izvora, na prosuđivanjima o važnosti događaja i zato za poznavanje historije, slobodno možemo reći da pridonosi razumijevanju procesa koji su oblikovali čovječanstvo od najranijih vremena do danas. Učeći o vlastitoj zajednici i drugim kulturama i društvima, učenici razvijaju razumijevanje sila i procesa koji oblikuju lični i kolektivni identitet bez kojeg nema postojanja.

U revidiranom Programu naglašeni su i neki novi ishodi u učenju, prioritetno gledajući interes učenika za proučavanje prošlosti, razvijanje radoznalosti, imaginaciju i analitičko mišljenje učenika. Naglašeno je da nastavnici, prije svega trebaju omogućiti učenicima da bolje razumiju sadašnjost i na osnovu stečenog znanja i vještina učeći o prošlosti, nužno se uključe u aktivno sudjelovanje u društvu kao građani BiH, Evrope i svijeta.

CILJEVI I ZADACI NASTAVE HISTORIJE

Učeći historiju učenici grade razumijevanje, kompetencije i vještine na osnovu koncepata koji su međusobno povezani a to su:

- **vrijeme i prostor**
- **uzroci i posljedice**
- **izvori istraživanja prošlosti**
- **kontinuitet i promjene**
- **interpretacija i perspektiva.**

Koncept vremena i prostora je od ključne važnosti za razumijevanje prošlosti, jer, bez hronološkog okvira ne mogu se razumjeti prošlost i sadašnjost, niti istražiti odnosi među događajima. Učenik treba usvojiti opći hronološki okvir, osnove računanja vremena, izgraditi osjećaj za tok, slijed događaja, smjestiti događaje, osobe i pojave. On treba razumjeti povijesne procese i njihov uticaj na sadašnjost i budućnost.

Konceptom uzroka i posljedica objašnjavaju se faktori koji su pridonijeli pojedinim historijskim događajima, pojavama i procesima, i rezultatu tih zbivanja. Učenici trebaju shvatiti zašto su se događaji zbili baš tako kako jesu i zašto jedan događaj može imati višestruke uzroke i posljedice. Prikazom uzročno-posljedičnih veza, učenik razvija kritičko mišljenje. Učenik razlikuje uzroke, povod i posljedice. Uočava iste i shvata da se pisanje o prošlosti temelji na pretpostavci važnosti uzroka i posljedica u izučavanju historije.

Koncept izvora istraživanja prošlosti čini osnovu za razvoj kritičkog i kreativnog mišljenja kod učenika. Bitni su primarni i sekundarni izvori koji uključuju formulisanje pitanja, pronalaženje izvora i informacija, odabir, analizu i interpretaciju prikupljenih informacija. Učenik treba da donosi zaključke na osnovu temeljnih argumenata i dokaza. On upoznaje, analizira i vrednuje različite vrste primarnih i sekundarnih izvora, objašnjava njihovo značenje u istraživanju prošlosti.

Koncept kontinuiteta i promjena podrazumijeva shvatanje historije kao jedne složene mješavine promijena i kontinuiteta. Obuhvata razumijevanje obilježja razdoblja koja se proučavaju te promjena unutar tih razdoblja. Učenik na osnovu toga može objasniti karakteristična obilježja pojedinih historijskih razdoblja, razumije sam odnos između promijena i kontinuiteta.

Koncept interpretacija i perspektiva učeniku treba pomoći da tumači prošlost na osnovu historijskih izvora, ali da svoje znanje iznese kroz valjanu interpretaciju, jer na taj način učenik objašnjava prošle događaje, procese i promjene. Učenik shvata da se prikazi prošlosti ne sastoje samo od činjenica nego i od načina interpretacije.

Cilj svih ovih koncepata je sticanje znanja o prošlosti, razvijanje vještina te razumijevanje stavova i međuljudskih odnosa koji proizilaze iz učenja historije.

U realizaciji sadržaja uloga nastavnika je ogromna a odnosi se na:

- razumijevanje ishoda učenja i realizacija istih;

- U središtu svih dešavanja je učenik, a nastavnik samo osmišljava i organizuje čas;
- Nastavnik potiče kreativno i efikasno sticanje znanja i navodi učenike na kritičko razmišljanje;
- Vrlo važna stavka je razviti komunikaciju sa učenicima, stalno davati podršku učenicima i osmišljavati nove metode rada;
- Pružati dovoljno mogućnosti za učenje;
- Nastavnik historije treba stalno poticati želje za razumijevanje prošlosti koje je usmjereno na formiranje osobnog gledišta učenika;
- Nastavnik treba dobro poznavati učenike i prilagoditi metode rada svakom pojedinačno.

Učenici kroz različite oblike rada aktivno učestvuju i dolaze do zadatih ciljeva u toku časa. Učenik treba da:

- Poznaje i razumije razdoblja i društva koja proučava, kao i važne događaje, pojedince, pojave, pri tome vlada novim pojmovima;
- Shvata sadašnjost kao posljedicu prošlosti;
- Sagledava prošlost i koristi se konceptima vremena i prostora, uzroka i posljedica, kontinuiteta i promjena, izvora i istraživanja prošlosti, kao i perspektivom;
- Oblikuje svoj vlastiti stav, otvoreno razgovara i raspravlja, ali uvažava različite perspektive i percepcije o prošlosti;
- Koristi se vještinama: postavlja pitanja o prošlosti, analizira izvore, dolazi do argumenata i iznosi rezultate svoje spoznaje;
- Koristi se znanjima i vještinama koje je stekao učeći historiju. Na taj način će odgovorno djelovati u javnom životu u okviru svoje Bosne i Hercegovine, Evrope i svijeta.

OCJENJIVANJE UČENIKA

Proces ocjenjivanja učenika treba biti kontinuiran rad u toku svih časova bilo da se radi o provjeri znanja ili obradi novog sadržaja, iako se najčešće ocjenjivanje vrši nakon obrađene nastavne teme ili jedinice. Nastavnim planom i programom definisani su standardi znanja koji opisuju šta se od učenika očekuje, razgraničavaju znanja i vještine koje učenici grade kao rezultat nastave. Kriteriji za ocjenjivanje su propisani standardima. Prilikom ocjenjivanja bilo bi poželjno da se koriste pitanja i zadaci objektivnog tipa i zadaci sa slobodnim odgovorima (eseji). Pored eseja mogu se ocjenjivati i referati te različiti istraživački radovi gdje učenici pokazuju razumijevanje historijskih sadržaja te sposobnosti lične interpretacije. Jako je važno uočiti i vrednovati kod učenika vlastitu kreativnost i interpretaciju kao što su izrada plakata, raznih crteža, scenarija, prezentacija, raznih multimedijских sadržaja...

PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA

Za učenike sa posebnim potrebama razvijaju se prilagođeni programi. Prilagođavanje se provodi modifikacijom programa redovne nastave u pogledu sadržaja, procesa, proizvoda i sredine učenja, zavisno od osobenosti potreba učenika odnosno do nivoa individualno prilagođenih programa. Individualno prilagođen program razvijaju nastavnik historije i stručni

tim za podršku učenika sa poteškoćama u razvoju na nivou škole i Ministarstva za obrazovanje, uz korištenje potrebne ekspertize i učešća roditelja.

SREDSTVA ZA REALIZACIJU NASTAVE HISTORIJE

Udžbenici za historiju, radne sveske za učenike, priručnici za nastavnike, dokumenti na CD-u, historijski atlas, dokumentarni filmovi, slajdovi, internet, historijske karte, slijepe karte, časopisi, fotografije, autentični materijali i živi materijalni izvori. Nastavnik treba znati kako pravilno odabrati i prilagoditi, te u kojem dijelu procesa učenja primijeniti određena sredstva. Bilo bi dobro koristiti kombinacije izvora i materijala te medija, jer se na taj način učenici angažiraju na interaktivniji način. Najbitnije je uskladiti sredstva sa ciljevima i ishodima učenja nastave historije.

KORELACIJA SA DRUGIM PREDMETIMA

Nastavni predmet historija izučava društveno-humanističko područje i zajedno sa drugim područjima, međupredmetnim temama i predmetima potiče razvoj specifičnih kompetencija učenika. Veza historije se posebno ističe u korelaciji sa geografijom gdje su mnoge teme i nastavne jedinice međusobno povezane kao i demografski podaci; sa matematikom je vezana u pogledu računanja vremena, tablica i dijagrama; povezana je sa jezicima po pitanju historije književnosti i jezika, kritičkog čitanja kad su u pitanju historijski izvori. Sa tehničkim i informatičkim područjem povezana je u razvoju afirmativnog i odgovornog korištenja digitalne pismenosti, jer učenik povezuje razvoj tehnologije sa promjenama u prošlosti i postaje svjestan mogućih opasnosti u okviru tehnološkim razvoje. Historija je povezana i sa umjetnošću u pogledu historije kiparstva, slikarstva, arhitekture. Osobito je historija povezana sa predmetom građanskoh odgoja i obrazovanja, jer kroz historiju učenici uče funkcionisanje demokratije i demokratskog društva, ljudskih prava općenito, što je suština učenja građanskog obrazovanja.

Historija kao predmet potiče aktivno učenje, vještine, analize i vrednuje različite vrste izvora, perspektiva i interpretacija. Međusobnom suradnjom učenici iskazuju lične inicijative i razvijaju vlastitu kreativnost.

**REVIDIRANI PROGRAM ZA VI RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 1 ČAS SEDMIČNO,
35 ČASOVA GODIŠNJE**

BR. ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UCENJA
1.	PROŠLOST I SADAŠNJOST	Uvod u historiju	Obrada	Razmiju računanje vremena, pojmove stara i nova era, podjelu prošlosti, snalazi se na lenti vremena,
2.		Računanje vremena, podjela prošlosti	Obrada	
3.		Prošlost i sadašnjost-tem ponavljanje	Ponavljjanje	
4.	PREHISTORIJA	Postanak čovjeka i paleolit	Obrada	Shvata teorije o postanku čovjeka, razvoj od primata do homo sapiensa od lovca i skupljača plodova do stvaralačkog bića Razvoj društva od hordi, rodovskog društva, do robovlasništva
5.		Neolit	Obrada	
6.		Kameno doba – pon. Vjerovanja ljudi kamenog doba	Ponavljjanje	
7.			Obrada	
8.		Metalno doba Područje današnje BiH u prehistoriji	Obrada	
9.			Obrada	
10.			Ponavljjanje	
11.	STARI ISTOK	Stari Istok, prve države – Egipat	Obrada	Shvata nastanak prvih država i najstarijih kultura na Istoku Razvoj pisma od klinastog , hijeroglifa do glasovnog pisma Razumijje kulturna dostignuća Egipta i naroda Mesopotamije
12.		Kultura starog Egipta	Obrada	
13.			Ponavljjanje	
14.		Egipat – ponavljanje Civilizacija stare Mesopotamije	Obrada	
15.			Obrada	
16.	Posrednici između Istoka i Zapada Stari Istok – tem. ponavljanje	Tematsko ponavljanje		
17.	STARA GRČKA	Grčka- zemlja i more	Obrada	Shvata položaj Grčke, nastanak država, usmjerenost prema moru, polis Razumijje zašto je stara Grčka kolijevka evropske civilizacije.
18.		KRAJ I POLUGODIŠTA, SISTEMATIZACIJA GRADIVA	Sistematizacija gradiva	
19.		II POLUGODIŠTE Homerski svijet bogova i ljudi, Olimpijske igre	Obrada	
20.		Polis, kolonizacija, Atina	Obrada	
21.	(6 + 2 + 1)	Grčki svijet – pon.	Ponavljjanje	
22.				

23.	STARI RIM (6 + 3 + 1)	Grčko-perzijski ratovi	Obrada	Shvata kako je i zašto Rim postao svjetska sila na tri kontinenta Razvoj religija , od animizma i totemizma , do grčke i rimske politeističke religije Pojavu kršćanstva i njen put do vladajuće religije Upoznaje područje BiH u antičkom dobu
24.		Život i kultura starih Grka	Obrada	
25.		Grčka pod makedonskom vlašću	Obrada	
26.		Stara Grčka – tem. ponavljanje	Ponavljjanje	
27.		Zemlja i stanovništvo	Obrada	
28.		Rimska vojska i osvajanja	Obrada	
29.		Stari Rim – pon.	Ponavljjanje	
30.		Život i vjerovanja starih Rimljana	Obrada	
31,		Kraj Republike i građanski ratovi	Obrada	
32		Rimska Republika – pon.	Ponavljjanje	
33.		Rimskao carstvo i kršćanstvo	Obrada	
34.		Područje današnje BiH u antičko doba	Obrada	
35.		Rimsko carstvo i BiH u anticko doba – pon. Sistematizacija gradiva	Ponavljjanje Sistematiza cija gradiva	

**REVIDIRANI NASTAVNI PROGRAM ZA VII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 2
ČASA SEDMIČNO, 70 ČASOVA GODIŠNJE**

BR. ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UČENJA
1.	STARI RIM	Ponavljjanje gradiva VI razreda i uvod u VII razred	Ponavljjanje	Objašnjava unutrašnje i vanjske uzroke krize rimske države, pojavu barbara i razumije pad Zapadnog Rimskog Carstva
2.		Uspon i pad Rimskog carstva	Obrada	
3.		Rimska kultura	Obrada	
4.		Stari Rim –pon.	Ponavljjanje	
5.	OSNOVNA OBILJEŽJA SREDNJEG VIJEKA	Osnovna obilježja srednjeg vijeka, periodizacija	Obrada	Snalazi se na lenti vremena i u vremenskoj orijentaciji, poznaje periodizaciju prošlosti, određuje kojem razdoblju pripada događaj , ili tema koju proučava. Shvata osnove feudalnog društva i privrede, odnose feudalac, kmet.Uočava razlike između robovlasničkog i feudalnog društva. Shvata feudalnu piramidu društva, razumije svakodnevni život ljudi u srednjem vijeku Shvata uzroke i posljedice velike seobe naroda, analizira promjene na određenom prostoru i objašnjava zašto je do njih došlo. Uočava na koji način historijska zbivanja zavise o prostoru na kojima su se odvijala.
6.		Feudalno društvo i privreda	Obrada	
7.		Obilježja srednjeg vijeka-pon.	Ponavljjanje	
8.		Vazalni odnosi, feud, baština, pronija	Obrada	
9.		Društveni život u feudalizmu	Obrada	
10.		Osnovna obilježja srednjeg vijeka-tem.pon	Ponavljjanje	
11.	EVROPA, BIZANT I ARAPSKI SVIJET U RANOM SREDNJEM VIJEKU	Uzburkana Evropa-velika seoba naroda	Obrada	
12.		Franačka država	Obrada	
13.		Barbarske države u Evropi – pon.	Ponavljjanje	
14.		Bizantija do 12. st. I kršćanstvo	Obrada	
15.		Arabljani i pojava islama	Obrada	
16.		Bizant i Arabljani-pon.	Ponavljjanje	
17.		Kultura u srednjem vijeku	Obrada	
18.		Kultura u srednjem vijeku – pon.	Ponavljjanje	

19.	EVROPSKO DRUŠTVO U RAZVIJENOM I KASNOM SREDNJEM VIJEKU	Evropa, Bizant i Arabljani – tem.pon	Ponavljjanje	Shvata ulogu kršćanstva i islama na politički i kulturni razvoj Evrope i Sredozemlja	
20.		Razvoj privrede i pojava gradova	Obrada	Uočava i razumije pojave i procese u društvu, ekonomiji i svakodnevnici u razvijenom i kasnom srednjem vijeku	
21.		Život ljudi u razvijenom i kasnom srednjem vijeku	Obrada	Razumije suprotnosti feudalnog društva, istražuje uzroke i posljedice Križarskih ratova. Istražuje odnos prema pojedinim slojevima društva u različitim historijskim razdobljima, uključujući marginalne skupine i društvene sukobe. Objašnjava povezanost ekonomije sa društvenim promjenama.	
22.		Privreda i život u Srednjem vij.-pon.	Ponavljjanje		
23.		Križarski ratovi	Obrada		
24.		Suprotnosti srednjovjekovnog društva	Obrada		
25.		Križarski ratovi i društvo-pon.	Ponavljjanje		
26.		Srednjovjekovni parlament – staleška monarhija	Obrada		
27.		Evropa u razvijenom i kasnom sr.vij. tem. Pon.	Ponavljjanje		
28.		STARI SLAVENI I BOSNA U SREDNJEM VIJEKU	Stari Slaveni- život u pradomovini i seoba	Obrada	Objašnjava uzroke i pravce seobe Slavena, doseljavanje na Balkan i stvaranje prvih država. Shvata odnose među balkanskim državama i uticaj velikih susjednih država na njihov razvoj.
29.			Doseljavanje na Balkan	Obrada	
30.			Stari Slaveni i seoba – ponavljanje	Ponavljjanje	
31.			Slavenske države u srednjem vijeku –	Obrada	
32.			Hrvatska i Slovenija	Obrada	
33.	Srbija, Duklja, Makedonija		Ponavljjanje	Objašnjava privredni i kulturni razvoj slavenskih država, pojavu slavenskog pisma i kulturne centre.	
34.	Slavenske države-pon.		Sistematizacija		
34.	Kraj I polugodišta – sistematizacija gradiva				

35.		Dubrovačka republika	Obrada	Upoznaje prve podatke o Bosni, nastanak i razvoj bosanske države. Objašnjava vjerske prilike u Bosni, pojavu crkve bosanske i pokušaje da se ona uništi. Objašnjava kako je Bosna postala najmoćnija država na Balkanu, kao i uzroke krize u 15. stoljeću. Razumije privredni i kulturni razvoj Bosne u srednjem vijeku. Istražuje historijske izvore i spomenike materijalne kulture i razvija interes i ljubav prema svojoj zemlji. Raspravlja o određenim aspektima društva tog vremena od spomena imena Bosna do najvećeg uspona. Istražuje životopise najpoznatijih ličnosti toga doba.
36.		Kultura u slavenskim zemljama	Obrada	
37.		Stari Slaveni – pon.	Ponavljjanje	
38.		Bosna u ranom srednjem vijeku	Obrada	
39.		Nastanak i razvoj bosanske države	Obrada	
40.		Nastanak bosanske države-pon.	Ponavljjanje	
41.		Vjerske prilike u srednjovjekovnoj Bosni	Obrada	
42.		Bosna u 13. i 14. st.	Obrada	
43.		Vjerske prilike i Bosna u 13. st. –pon.	Ponavljjanje	
44.		Bosna u doba najvećeg uspona- Tvrtko I	Obrada	
45.		Bosna u 15. st.	Obrada	
46.		Bosna u 14. i 15. st. – pon.	Ponavljjanje	
47.		Privreda i kultura Bosne	Obrada	
48.	OSMANSKO CARSTVO (5 + 3)	Bosna u srednjem vijeku-pon.	Ponavljjanje	
49.		Nastanak Osmanskog carstva	Obrada	
50.		Prva osvajanja na Balkanu	Obrada	
51.		Nastanak Osmanskog carstva – pon.	Ponavljjanje	
52.		Osmansko državno i društveno uređenje	Obrada	
53.		Dalja osvajanja na Balkanu	Obrada	
54.		Osmansko uređenje i dalja osvajanja- pon.	Ponavljjanje	
55.		Doba najvećeg uspona	Obrada	
56.		Osmansko carstvo – tem. Pon.	Ponavljjanje	

	BOSANSKI EJALET OD 16. DO 18. ST.			povjesnim osobama, događajima, pojavama i procesima.
	(8 + 5 + 1)			
57		Nastanak Bosanskog ejaleta	Obrada	
58.		Privreda i društvo	Obrada	Uočava kako je
59.		Nastanak Bosanskog ejaleta – pon.	Ponavljjanje	Bosna pala pod osmansku vlast.
60.		Život u gradu i na selu	Obrada	Objašnjava kako je osmansko durštveno i državno uređenje
61.		Vjerske prilike u Bosanskom ejaletu	Obrada	uvedeno u Bosni
62.		Društvo i vjerske prilike- pon.	Ponavljjanje	Objašnjava karakteristike
63.		Bosanski ejalet u 17. i 18. st.	Obrada	privrednog razvoja, nastanak gradova i razvoj gradske
64.		Bosanski ejalet – ponavljanje	Ponavljjanje	privrede.
65.		Ratovi Osmanskog carstva u 17. st i 18.	Obrada	Objašnjava vjerske prilike, pojavu islama i dolazak
66.		Ratovi Osmanskog carstva u 17. i 18. st. - pon	Ponavljjanje	Jevreja (
67.		Kultura u Bosanskom ejaletu – arhitektura	Obrada	bosanski vjerski četverougao)Učenik
68.		Kultura u Bosanskom ejaletu- knjizevnost	obrada	istražuje ključne pojave i procese u društvu nastale u
69.		Bosanski ejalet od 16. do 18. st. – tem.pon	Ponavljjanje	Bosni u vrijeme osmanske vlasti.
70.		Sistematizacija gradiva	sistematizacija	Objasniti početak krize Osmanske države, uzroke i posljedice.

**REVIDIRANI NASTAVNI PROGRAM ZA VIII RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 1 ČAS
SEDMIČNO, 35 ČASOVA GODIŠNJE**

BR. ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UČENJA	
1.	EVROPA I SVIJET U NOVOM VIJEKU	Periodizacija Novog vijeka	Obrada	Učenik shvata promjene koje su se desile u Novom vijeku, pojavu novih pogleda na svijet – humanizma i renesanse. Identifikuje motive i prirodu ekspedicija evropskih zemalja na druge kontinente, otkrivanje novog svijeta, definiše temeljne pojmove i utvrđuje hronološki okvir nastanka novog načina proizvodnje i novog društva. Razumije pojmove revolucija i industija. Uočava stanje u zemljama Jugoistočne Evrope i shvata prilike u kojima se javljaju nacionalni pokreti u tim zemljama. Uočava sličnosti i razlike među tim pokretima. Objašnjava temeljne pojmove povezane sa pojavom nacije i nacionalizma. Upoređuje interpretacije tih pojava. Povezuje ideje s pojavom, ciljevima i razvojem nacionalnih pokreta. Objašnjava pojavu građanskog društva i stvaranje nacionalnih država u svijetu. Ukazuje na značaj Deklaracije	
2.		Humanizam i renesansa	Obrada		
3.		Velika geografska otkrića	Obrada		
4.		(8 + 5)	Novi vijek – pon.		Ponavljjanje
5.			Reformacija i katolička reakcija		Obrada
6.			Oblici vladavine u Novom vijeku		obrada
7.			Vjerska i društvena slika Evrope-pon.		Ponavljjanje
8.			Kapitalizam i kapitalističko društvo		Obrada
9.		ZEMLJE JUGOISTOČNE EVROPE	Industrijska revolucija		Obrada
10.			Kapitalizam i industrijska revolucija – pon		Ponavljjanje
11.			Nauka , tehnika, kultura i umjetnost		Obrada
12.			Nauka, tehnika, kultura – prezentacija učeničkih radova		Ponavljjanje
13.			Evropa u Novom vijeku-tem.pon		Ponavljjanje
14.	(2 + 2)	Osobnosti nacionalnih pokreta- Hrvatska	Obrada		
15.		Srbija i Crna Gora	Obrada		
16.		Osobnosti nacionalnih pokreta – po.	Ponavljjanje		
17.		Zemlje Jugoistočne Evrope – tem.pon.	Ponavljjanje		

18.	GRADANSKO DRUŠTVO I NACIONALNE DRŽAVE	Nastanak i razvoj SAD	Obrada	nezavisnosti i Deklaracije prava čovjeka i građanina. Uočava promjene u Evropi u drugoj polovini 19. st i novu politiku ekspanzije. Analizira i objašnjava uzroke i posljedice, te sličnosti i razlike između evropskih nacionalnih pokreta.	
19.		Uzroci Francuske revolucije	Obrada		
20.		Tok i posljedice revolucije	Obrada		
21.		(7 + 3)	SAD i Francuska – pon.		Ponavljjanje
22.			Napoleon Bonaparta		Obrada
23.			Bečki kongres i revolucionarna 1848.		Obrada
24.			Evropa do 1850. pon		ponavljanje
25.			Njemačka, Italija.		Obrada
26.			Austro-ugarska nagodba		Obrada
27.			Građansko društvo i nacionalne države – pon		Ponavljjanje
		BIH U 19. ST.			
28.		(5 + 2 + 1)	Kriza Osmanskog carstva i Bosanski ejalet u 19. st.		Obrada
29.			Pokret za autonomiju Bosne		Obrada
30.			Osmansko carstvo i Bosanski ejalet – pon.		Ponavljjanje
31.			Provođenje reformi u Bosanskom ejaletu		Obrada
32.			Provođenje reformi – pon-		Ponavljjanje
33.			Velika istočna kriza i Berlinski kongres		Obrada
34.			Društvo, privreda i kultura do 1878.		Obrada
35.			Godišnja sistematizacija gradiva		sistematizacija

**REVIDIRANI NASTAVNI PROGRAM ZA IX RAZRED OSNOVNE ŠKOLE, 2 ČASA
SEDMIČNO. 68 ČASOVA GODIŠNJE**

BR. ČASA	TEMATSKA CJELINA	NASTAVNA JEDINICA	TIP ČASA	ISHODI UČENJA
1.		Ponavljjanje gradiva VIII razreda, upoznavanje sa programom za IX	Ponavljjanje	Objašnjava krizu Osmanskog carstva, istočno pitanje i ulogu velikih sila u rješavanju tog pitanja na Berlinskom kongresu, otpor bh stanovništva.
2.	BIH U OKVIRU AUSTRO-UGARSKE MONARHIJE (4 + 2)	Velika istočna kriza, Berlinski kongres i okupacija BiH	Obrada	Analizira politiku i kritički ocjenjuje političke, kulturne i privredne prilike u BiH
3.		Politički život u BiH u doba austrougarske vladavine	Obrada	
4.		BiH pod austrougarskom vlašću, aneksija	Obrada	
5.		Privreda i kultura BiH u doba austrougarske vladavine	Obrada	
6.		– pon	Ponavljjanje	
7.		EVROPA I VANEVROPSKE ZEMLJE DO I SVJ.RATA (2+ 2)	Suprotnosti između velikih sila – imperijalizam i monopolizam	Obrada
8.		Međunarodne krize pred I svj. rat	Obrada	
9.		Međunarodni odnosi – pon.	Ponavljjanje	
10.		Evropa i vanevropski svijet pred I svj.rat-pon.	Ponavljjanje	Objašnjava uzroke povod i vojne operacije u I svjetskom ratu, novo naoružanje i ratne tehnike
11.	PRVI SVJETSKI RAT (4 + 2)	Uzroci, povod i prva faza rata , do kraja 1914.	Obrada	Analizira stanje u Rusiji prije, u toku i nakon revolucija.
12.		Rat do kraja 1917. i prilike u zaraćenim zemljama	Obrada	Razlikuje kocept uzroka, povoda i posljedica.
13.		Prva faza rata – pon.	Ponavljjanje	
14.		Revolucije u Rusiji	Obrada	
15.		Završne operacije i posljedice rata	Obrada	
16.		Prvi svj.rat- tem.pon.	Ponavljjanje	Analizira uzroke i posljedice događaja, pojava i

17.		Versajski mir i Društvo naroda	Obrada	procesa koje proučava. Upoređuje različite prikaze prošlih događaja. Veže sadašnjost i prošlost.
18.	SVIJET IZMEĐU DVA SVJETSKA RATA (6 + 4)	Svjetska ekonomska kriza	Obrada	Objašnjava posljedice I svjetskog rata, raspad velikih carstava i nastanak novih država. Uočava nove suprotnosti u Evropi i svijetu, pojavu novih ideologija i korijene novih sukoba. Ocjenjuje stanje u kolonijama i prilike u kojima se javljaju antikolonijalni pokreti. Analizira historijske karte i uočava promjene nastale nakon rata.
19.		Svijet nakon I svj rata-pon.	Ponavljjanje	
20.		Vanevropske zemlje između dva rata	Obrada	
21.		Zemlje liberalne demokratije i socijalizam u Rusiji	Obrada	
22.		Evropske i vanevropske zemlje između dva rata – pon.	Ponavljjanje	
23.		Fašizam i nacizam	Obrada	
24.		Put u II svjetski rat	Obrada	
25.		Put u II svjetski rat – pon.	Ponavljjanje	
26.		Svijet između dva rata – tem. Pon.	Ponavljjanje	
27.			Uzroci, povod i tok rata do 1941.	
28.	DRUGI SVJETSKI RAT (6 + 3)	Druga faza rata do 1942.	Obrada	Objašnjava uzroke II svjetskog rata, ratnu strategiju fašističkih zemalja, logore i holokaust. Stvaranje antifašističke koalicije i zajedničku pobjedu nad fašizmom.
29.		Ratne prekretnice – 1943.	Obrada	
30.		Rat do 1943. –pon.	ponavljjanje	
31.		Holokaust	Obrada	
32.		Završne ratne operacije	Obrada	
33.		Holokaust i završne operacije – pon.	Ponavljjanje	
34.		Rezultati i posljedice rata	Obrada	
35.		Drugi svjetski rat – tem.pon.	Ponavljjanje	

36.	SVIJET POSLIJE II SVJETSKOG RATA (8 + 3)	OUN – osnivanje i znacaj u međunarodnoj politici	Obrada	Upoređuje kartu svijeta i Evrope pred i nakon II svjetskog rata, identifikuje nove suprotnosti u svijetu. Shvata opasnost od blokvske podjele svijeta i prijetnje nuklearnim ratom. Razumije potrebu prevazilaženja sukoba i evropskih integracija. Razumije zašto se raspao socijalizam u Evropi. Razvija potrebu za međukulturnim saznanjima i razumijevanje istih.	
37.		Međunarodni odnosi nakon II svjetskog rata,	Obrada		
38.		Hladni rat	Obrada		
39.		Lokalni ratovi i političke krize	Ponavljjanje		
40.		Hladni rat – ponavljanje Zemlje III svijeta i njihova politika	Obrada		
41.		Integracijski procesi u Evropi	Obrada		
42.		Treći svijet i EU – pon.	ponavljanje		
43.		Slom socijalizma u Evropi	Obrada		
44.		Nauka, tehnika, kultura U XX stoljeću	obrada		
45.		Nauka , tehnika i kultura – prezentacija učeničkih radova	obrada		
46.		Svijet nakon II svj. rata- tem.pon	Ponavljjanje		
47.		BIH U 20.ST. (15 + 6 + 1)	BiH u I svj. ratu		Obrada
48.			BiH i jugoslovensko pitanje		Obrada
49.			BiH do 1918. – pon.		Ponavljjanje
50.			Formiranje Kraljevine SHS i BiH do 1929.		Obrada
51.	BiH u doba šestojanuarske diktature		Obrada		
52.	BiH u Kraljevini SHS – ponavljanje		Ponavljjanje		
53.	Kraj diktature i sporazum Cvetković – Maček		Obrada		
54.	Privreda, kultura i obrazovanje u BiH		Obrada		
55.	BiH između dva rata – pon.		Ponavljjanje		
56.	BiH u II svjetskom rat- slom i podjela		Obrada		
57.	Kraljevine Jugoslavije NOP u BiH		Obrada		
58.	Obnova bh državnosti- AVNOJ i ZAVNOBiH		Obrada		
59.	BiH u II svj.ratu-pon.		Ponavljjanje		

60.		BiH u socijalističkoj Jugoslaviji	Obrada	državnost i nastala nova Jugoslavija.
61.		Sukob Staljin-Tito i samoupravljanje	Obrada	Procijenjuje stanje BiH nakon rata ,
62.		BiH nakon II svj. rata-pon.	Ponavljjanje	obnovu i privredni razvoj.
63.		BiH u SFRJ	Obrada	Shvata uzroke
64.		Raspad SFRJ i međunarodno priznanje BiH	Obrada	raspada SFRJ i stvaranje samostalne države.
65.		BiH u SFRJ – pon.	Ponavljjanje	Procijenjuje žrtve,
66.		Rat u BiH 1992. – 1995.	Obrada	izbjeglice i
67.		Postratni period	obrada	materijalne štete u
68.		Godišnja sistematizacija gradiva	sistematizacija	ratu 1992.-1995.

PROFIL I STRUČNA SPREMA NASTAVNIKA KOJI PREDAJE HISTORIJU USKLAĐENA ZAKONOM

Za osnovne škole: Profesor historije – završen četverogodišnji studij po starom sistemu (prije Bolonje). Prvi stepen studija (trogodišnji studij po Bolonji) i drugi stepen studija (3+2 po Bolonji), nastavnici historije i geografije sa završenom višom pedagoškom školom koji već rade dugi niz godina u nastavnom procesu.

Tehničke i srednje stručne škole: Mogu raditi profesori historije sa završenim četverogodišnjim studijem po starom sistemu, dok u srednjim stručnim školama nastavnici I stepena (bachelor) i II stepena (master), zvanje magistar historije.

Gimnazije: U gimnazijama mogu raditi profesori historije koji su završili četverogodišnji studij po starom sistemu i magistri historije (II stepen po Bolonji).